

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДО
Г-Н СТОЮ СТОЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ**

**ДО
ЧЛЕНОВЕТЕ НА
КОМИСИЯ ПО ВЪПРОСИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**ДО
ЧЛЕНОВЕТЕ НА
КОМИСИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКА
ПОЛИТИКА И ИНОВАЦИИ**

Относно: Законопроект за несъстоятелност на физическите лица, внесен на 13.04.2023 г.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН СТОЕВ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

Институцията на омбудсмана вече е представяла становището си по повод проекта на Закон за несъстоятелност на физическите лица, като във връзка с внесения на 13.04.2023 г. законопроект бих искала да посоча следното:

Потвърждавам позицията си в подкрепа на приемането на такъв закон, но отново ще подчертая, че за да постигне желанния ефект, законопроектът трябва да предлага гъвкава, прозрачна и достъпна процедура, отчитайки възможността за предоставяне на втори шанс на добросъвестните длъжници и погасяване на поне част от задълженията им, за да бъдат удовлетворени, макар и частично, и кредиторите. Не би следвало да се допуска изпадането на хората в крайна невъзможност да покриват разходите дори за елементарните си нужди и по този начин да се натовари още повече социалната система на държавата, т.е. чрез съответната нормативна регулация да се стимулира непредоставянето на социални помощи, а финансовото и икономическо оздравяване, като се преодолее състоянието на „вечен длъжник“.

Трайните затруднения и дори невъзможност на гражданите да покриват дълговете си, води до социални и здравни проблеми, до социално изключване и изолация. Докато доброто финансово състояние на хората е съществен стимулиращ фактор за икономиката, тъй като високото ниво на потребление е предпоставка за стабилност и икономически растеж.

Отново ще посоча, че сред целите и принципите на закона на първо място следва да се постави защитата на правата на добросъвестните физически лица, изпаднали в трайни финансови затруднения, и да се търси баланса с правата на кредиторите, за да получат те справедливо удовлетворяване, като в същото време се гарантира възможността за възстановяване на социалната и трудовата активност на задължените граждани.

Добросъвестността е един от най-важните елементи на закона, за да не се допусне недобросъвестни длъжници да получават опрощаване на дълговете си и да злоупотребяват с производството. Както вече съм посочвала, важно е да се изследва поведението на длъжника както преди, така и по време на самото производство. Преценката за добросъвестността следва да обхваща вида и размера на задълженията, техния произход, периода на неизпълнение, поведението на длъжника и опитите му да изплати задълженията си.

Законопроектът предвижда, че е добросъвестен длъжникът, който поема задължения съобразно своето имуществено състояние и доходи и който със своите действия не уврежда умишлено или поради небрежност интересите на кредиторите си. Бих искала обаче да обърна внимание на една от хипотезите, при които е налице недобросъвестност, а именно: през последните 5 години преди подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност лицето е поело задължение по договор за заем, договор за покупка на стоки и услуги или друг възмезден договор, който не е предназначен за задоволяване на негови или на членовете на семейството, които издържа, основни жизнено потребности и когато това задължение е явно несъобразено с имуществото и доходите му. Допълва се, че явно несъобразено с имуществото и доходите на длъжника е задължение, чието изпълнение, самостоятелно или в съвкупност с други задължения на длъжника, е несъвместимо с разходите за задоволяване на жизнените потребности на длъжника и на членовете на неговото семейство, на които той дължи издръжка. При преценката на обстоятелствата по ал. 2, т. 5 се вземат предвид всички задължения на длъжника, както и имуществото и доходите на длъжника към момента на поемане на задължението. Съгласно дефиницията в допълнителните разпоредби на Закона за социалното подпомагане „основни жизнено потребности“ са достатъчно храна, облекло и жилище, съобразно социално-икономическото развитие на страната. В тази връзка, ако до пет години преди стартирането на производството по несъстоятелност длъжникът е купил например телевизор, компютър или дори телефон, които не представляват нито храна, нито облекло, нито жилище, той става недобросъвестен с последиците от това с оглед личния му фалит. Дефиницията обаче е от друг нормативен акт и не е ясно дали намира приложение и по отношение на законопроекта.

Също така бих искала отново да отправя предложенията си за промяна в обхвата на законопроекта.

Би следвало нормативният акт да намери приложение и по отношение на хората със свободни професии, да се отнася за длъжниците с по-малък размер на дълговете от предвидения, както и да допуска погасяване при вземания, обезпечени с ипотека. Ограничението, предвидено по отношение на общия размер на дълговете, който не може да бъде по-малък от 10 минимални работни заплати, т.е. към настоящия момент - 7 800 лв., изключва в повечето случаи граждани с неплатени битови задължения за ток, вода, парно.

Не на последно място, не съм съгласна с предвиденото да не се прекратява производството и да не се погасяват по давност дълговете, ако масата на несъстоятелността не е изчерпана. Това означава, че ако има неосребрено имущество, което е секвестрируемо, но е непродаваемо, длъжникът няма да може да се възползва от възможностите на производството, дори да е добросъвестен.

Важно е да се обърне внимание отново и на размера на разноските, които трябва да поеме задълженото лице, включващи държавната такса; възнаграждението на синдика; разходите за попълване, управление, оценяване и разпределение на масата;определената издръжка на длъжника и на неговото семейство. Само по отношение на синдика сумите, които следва да плати длъжника, са в размер на:

еднократно възнаграждение от по една минимална работна заплата за извършване на всяко от следните действия: 1. съставяне списък на приетите вземания; 2. извършване на опис на имуществото и установяване на масата на несъстоятелността; 3. изготвяне и предлагане на план за погасяване на задълженията на длъжника; 4. изготвяне на сметка за разпределение; за всяко действие за осребряване на масата на несъстоятелността синдикът има право на възнаграждение в размер на 5 на сто от стойността на осребреното имущество; плаща се и допълнително годишно възнаграждение в размер на една минимална работна заплата при одобряване на годишен отчет за дейността на синдика. Това означава, че ако производството е образувано за най-ниската предвидена обща стойност на задълженията от 7 800 лв., то само разходите за синдика, без да се включва възнаграждението му от 5% от стойността за осребреното имущество, ще са половината от размера на задълженията към кредиторите. Още повече, възнаграждението в размер на 5% от стойността на осребреното имущество се изплаща при постъпване на приходите от осребреното имущество.

Надявам се изложеното становище да бъде взето предвид и законопроектът да предложи една наистина прозрачна и достъпна процедура за решение на проблема с „вечните длъжници“ като се осигури жизненото им оцеляване и бъдещо финансово стабилизиране и като се гарантира справедливо удовлетворяване на кредиторите

С уважение,

**ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА,
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**